

જૈન સાહિત્ય અકાદમી ટ્રસ્ટ, મુંબઈ.

વ્યાખ્યાનમાળા - ૨૦૨૨/૨૩

જૈન ધર્મના વૈજ્ઞાનિક સત્યો/તથ્યો અને તેનું વ્યવહારિક જીવનમાં અનુસરણ

વ્યાખ્યાન- ૪. જૈન દર્શનમાં ખાદ્ય-અખાદ્ય મીમાંસા ભાગ -૨

વ્યાખ્યાતા- આચાર્ય શ્રી નંદિઘોષસૂરીજી મહારાજ

તારીખ - ૦૬/૦૧/૨૦૨૩

ડાયટ ફુડ- જીવન માટે પાણી આહાર અને શુદ્ધ હવા ત્રણેય વસ્તુ બહુ મહત્વની છે. અહીં હવા એટલે ઓક્સિજન માટે હવાની આવશ્યકતા છે. આપણા શરીરમાં 70% પાણી છે એટલે પાણીની આવશ્યકતા પણ શરીરને હોય છે અને ખોરાક તો ખોરાક એ બહુ મહત્વની વસ્તુ છે. આજે પરિસ્થિતિ એવી છે કે પહેલાં તો ખોરાક માટેની અમુક વસ્તુઓ બજારમાંથી વેચાતી લાવવી પડતી હતી. આજે તો બજારમાંથી બધું જ વેચાતી મળે છે, તૈયાર રસોઈ પણ વેચાતી મળે છે. પહેલાના જમાનામાં તો રસોઈ ઘરે બનાવવામાં આવતી હતી. બહારનું બહુ કોઈ ખાસ વાપરતું નહોતું. એની એની સાથે અત્યારે પાણી પણ. પાણીના ભારત વર્ષે કોઈ દિવસ પૈસા આપ્યા નથી. પાણી તો ઠીક નાના ગામડા ની અંદર છાશ પણ પહેલાં કોઈ વેચતું નહોતું. આજે તો છાસ પણ વેચાતી મળે છે અને પાણી પણ વહેંચાતું મળે છે. પરિસ્થિતિમાં બહુ પલટો આવ્યો છે. હવે કદાચ એવું પણ બનશે કે શુદ્ધ હવા પણ વેચાતી લેવી પડશે એટલું પોલ્યુશન વાતાવરણમાં થવા લાગ્યું છે. તો હવા, પાણી અને આહાર ત્રણે જીવન માટે બહુ આવશ્યક છે. એમાં આહારના ત્રણ પ્રકારો બતાવવામાં આવ્યા છે સાત્વિક, રાજસિક અને તામસીક. જે આહાર કરવાથી આપના મનના પરિણામ શુભ બને, બીજાનું ભલું કરવાની ઈચ્છા થાય એ સાત્વિક આહાર કહેવામાં આવે છે. જે આહાર કરવાથી આપણને મહોત્સવ કરવાનું મન થાય, લક્ઝરીયસ જીવન જીવવાનું મન થાય એ રાજસિક આહાર કહેવામાં આવે છે અને જે આહાર કરવાથી આપણને ગુસ્સો આવે, બીજાનું ખરાબ કરવાનું મન થાય તો એ આહારને

તામસિક આહાર કહેવાય છે. તો આ પ્રમાણે ત્રણ પ્રકારના આહાર ભારતીય પરંપરામાં બતાવવામાં આવ્યા છે. એ આહારની વાત કરીએ તો સામાન્ય રીતે સંસારમાં કરવામાં આવ્યું છે જીવો જીવાસ્ય ભક્ષનમ, એક જીવ બીજા જીવનું ભક્ષણ કરે છે. મત્સ્ય ગલાગલ ન્યાય એમ સંસ્કૃત ભાષામાં કહેવામાં આવે છે. મોટી માછલી નાની માછલીને ગળી જાય છે. એવી જ રીતે આહાર માટે પણ વનસ્પતિકાયનો ઉપયોગ આવશ્યક છે, અને વનસ્પતિ પણ સજીવ છે. એ વનસ્પતિ ની અંદર પણ ઓછામાં ઓછા જીવોની હિંસા થાય, વધુમાં વધુ જીવો ની દયા પલાય એ રીતે આપણે આહારનો ઉપયોગ વિવેક પૂર્વક કરવો જોઈએ. અને આ વિવેક કરવા માટે જૈન જીવ વિચારનું અધ્યયન કરવું આવશ્યક છે. તો અહીં જૈન જીવ વિચાર પ્રમાણે વનસ્પતિકાય ના બે પ્રકાર બતાવવામાં આવ્યા છે. આમ તો જીવોના બે પ્રકાર બતાવવામાં આવ્યા છે સંસારી જીવો અને સિદ્ધના જીવો. સંસારના જીવો તે આઠ કર્મથી યુક્ત છે જ્યારે સિદ્ધના જીવો આઠ કર્મથી મુક્ત છે અને સિદ્ધ શીલા ઉપર બિરાજમાન છે. ત્રસ સંસારી જીવોમાં 10 અને સ્થાવરમાં બે પ્રકાર મળે છે 10 જેવો એટલે આદ્યકાલના જીવો જે બે ઇન્દ્રિય થી લઈને પંચેન્દ્રીય સુધી ના હોય છે અને સ્થાવર જીવો એટલે એક ઇન્દ્રિય જીવો. એ સ્થાવર જીવોની અંદર પણ પૃથ્વીકાય, અપકાય, તેઉકાય અને વાયુકાય અને વનસ્પતિકાય આ પાંચ પ્રકાર બતાવવામાં આવ્યા છે. આ પાંચ પ્રકારમાંથી આપણે એને સ્થાવર જીવો કહીએ છીએ પણ તત્ત્વાર્થ સૂત્રની અંદર તેઉકાઈ અને વાઉકાય છે એને ત્રસમાં બતાવવામાં આવ્યા છે અને એને ગતિન્દ્ર એવી સંજ્ઞા આપવામાં આવી છે. તત્ત્વાર્થ સૂત્રના અભિપ્રાય પ્રમાણે સ્થાવર તરીકે અપકાય અને વનસ્પતિ કાય એ બે આવે છે જ્યારે તેઉકાય અને વાઉ કાય ને ત્રસ કાય ની અંદર મૂકવામાં આવ્યા છે. એ ગતિ તરફના કારણે એટલે આ રીતે જીવ વિચારની અપેક્ષાએ પાંચ સ્થાવર છે અને તત્ત્વાર્થની અપેક્ષાએ ત્રણ સ્થાવર છે. એમાં વનસ્પતિ કાય ની આપણે વિચારણા કરવાની છે.

વનસ્પતિ કાયના બે પ્રકાર સાધારણ વનસ્પતિ કાય અને પ્રત્યેક વનસ્પતિ. સાધારણ વનસ્પતિ કાય ની અંદર એક જ શરીરની અંદર અનંત જીવો હોય એ સાધારણ વનસ્પતિ કાય છે. સાધારણ એટલે કોમન. ઘણા બધા જીવોનું એક કોમન શરીર હોય એનું નામ સાધારણ

વનસ્પતિ કાય. સાધારણ વનસ્પતિ કાયને શાસ્ત્રીય ભાષામાં અનંતકાય પણ કહેવામાં આવે છે. સાધારણ વનસ્પતિ કાયનો જે અર્થ છે એ જ અર્થ અનંતકાયનો પણ છે. અનંત જીવોનું એક શરીર અથવા તો એક શરીરની અંદર જે અનંત જીવો હોય એને અનંતકાય કહેવાય. તો આ રીતે સાધારણ વનસ્પતિ કાય ની અંદર અનંતકાય જીવો આવે છે. સામાન્ય રીતે એને હિન્દીમાં જમીન કંદ કહેવાય અને ગુજરાતીમાં કંદમૂળ કહેવામાં આવે છે. કંદમૂળ કે જમીન કંદ એ શાસ્ત્રીય શબ્દ નથી કારણ કે કંદમૂળ માટે જમીન કંદ શબ્દ વાપરવાથી કેટલાક લોકોમાં ગેરસમજ પેદા થાય છે. જમીન કંદમૂળ એટલે જમીનની અંદર થાય એ જ અનંતકાય હોઈ શકે અને એનો ત્યાં જ એનો જ આપણે ત્યાં નિષેધ બતાવવામાં આવ્યો છે. એવી ઘણાં લોકોની માન્યતા છે સાધારણ રીતે અનંતકાય એટલે જમીનની નીચે થાય એ જ અનંતકાય છે એવું નથી જમીનની બહાર ઉગનારી વનસ્પતિ પણ અનંતકાય છે. જેના સ્વરૂપ વિશે આપણે આગળ જાણીશું.

સાધારણ વનસ્પતિ કાય એટલે એક જ શરીર ની અંદર અનંત જીવો હોય એ અનંત સાધારણ વનસ્પતિ કાય. પ્રત્યેક વનસ્પતિ કાય એટલે એક શરીરની અંદર ફક્ત એક જ આત્મા હોય. એમાં વૃક્ષ પણ એક જ આત્મા હોય એનો મૂળનો જ જે જીવ હોય એ આખો એક અલગ જીવો જ હોય. તો થડ નો જીવ અલગ હોય, શાખા કે ડાળીઓના જીવ પણ અલગ હોય, પાંદડાના જીવ પણ અલગ હોય, ફૂલના પણ જીવ અલગ હોય, ફળના જીવ પણ અલગ હોય, ફળની અંદર રહેલું જે બીજ હોય એ બીજના જીવ પણ અલગ હોય છે. આ રીતે દરેકના જીવ અલગ અલગ હોય અને આખું જે વૃક્ષ હોય એનો એક જીવ અલગ હોય છે. એટલે પ્રત્યેક વનસ્પતિ કાયની અંદર વ્યાખ્યા પ્રમાણે એક શરીરની અંદર એક જીવ હોય પણ વૃક્ષની અંદર જુદા જુદા વિભાગની અપેક્ષાએ એક વૃક્ષની અંદર ઘણા બધા જીવો હોઈ શકે છે. એટલે આ રીતે પ્રત્યેક અનંતકાયની વ્યાખ્યા એક શરીરની અંદર એક જીવ એવું બતાવવામાં આવ્યું છે. આ જે અનંતકાય છે એ અનંત કાય ને સામાન્ય રીતે આપણે હોસ્પિટલના જનરલ વોર્ડની સાથે આપણે સરખાવી શકીએ છીએ. હોસ્પિટલના જનરલ વોર્ડ ની અંદર ઘણા બધા દર્દીઓ ભેગા થયા હોય છે. અને પ્રત્યેકને હોસ્પિટલના સ્પેશિયલ વોર્ડની સાથે સરખાવી શકીએ સરખાવી

શકીએ. એક રૂમની અંદર ફક્ત એક જ દર્દી હોય તો આ રીતે સાધારણ વનસ્પતિકાય અને પ્રત્યેક વનસ્પતિકાય ના ભેદ પડે છે,અલગ પડે છે.

અનંતકાય એટલે કે કંદમૂળ એ મોટેભાગે જમીનની નીચે થતું હોય છે એટલે આપણે એને કંદમૂળ કહીએ છીએ. બાકી જમીનની ઉપર થનાર વનસ્પતિ પણ અનંતકાય હોઈ શકે છે, હોય છે, આજના કાળની અંદર હાઇડ્રોફોનિક્સ નામની જે ટેકનીક છે એના દ્વારા જમીનની ઉપર પણ કંદમૂળ છે એને જમીનની બહાર પણ ઉગાડવામાં આવે છે. જમીનની બહાર થયેલા લસણ અને બટાકા એ બંને ઉપર પરીક્ષણ કરવામાં આવ્યું. અનંતકાય વનસ્પતિ છે જમીનની બહાર ઉગવાથી એ ભક્ષ્ય બની જતી નથી. સૌથી વધુમાં વધુ ઉપયોગ કરવામાં આવે છે બટેટાનો. બટેટાનું માઇક્રોસ્કોપિંગ પરીક્ષણ કરતા ઉપરથી નીચે આવતા સંખ્યાબંધ જીવો જીવો ખેંચ ભરેલા ભરેલા જોવા મળ્યા છે. બટેટા માં સ્ટાર્ચનું પ્રમાણ ખૂબ જ વધારે હોય છે . કોલેજકાળમાં અમે બટેટાની સ્લાઇડને બીટાડીન કે આલ્કોહોલમાં બોળીને પછી એને સુકવીને માઇક્રોસ્કોપમાં જોતા હતા. એટલે એની અંદર જે લાઇવજીવો છે એ જીવો જોવા મળ્યા નહોતા. બટેટાના રસનું એક ટીપા નો 150 મો ભાગ લીધો છે. એમાં ખીચ ખીચો ભરેલા ત્રસ જીવો જોવા મળે છે. તેની અંદર જે જીવો છે તે ત્રસ જીવો છે,અનંતકાયના જીવો તો અલગ છે. એને તો દરેકને પોતાનું સ્વતંત્ર અસ્તિત્વ છે નહીં એટલે એ જીવો તો માઇક્રોસ્કોપમાં જોઈ શકાય એમ છે જ નહીં. કારણકે માઇક્રોસ્કોપ જે બતાવે એ તો શરીર જ બતાવે છે, શરીરથી ભિન્ન આત્માને બતાવી શકવાની તાકાત માઇક્રોસ્કોપમાં નથી એટલે એમાં દેખાતા ત્રસ જીવો એ અનંતકાય સિવાયના છે.

જમીનની ઉપર ઉગાડવામાં આવેલા બટેટાનું પણ પરીક્ષણ કરવામાં આવ્યું. ચાર વર્ષ પહેલા જમીનની બહાર ઉગાડવામાં આવેલા બટેટા ખવાય કે નહીં ખવાય એનું ભારતભર અને વિશ્વમાં જૈન સ્કોલરો માં એવી ચર્ચા ચાલી કે હવે તો આ બટેટા છે એ જમીનની બહાર ઉગાડવામાં આવે છે જમીનની નીચે થાય એ આપણાથી ન ખવાય પણ જમીનની બહાર જે ઉગાડવામાં આવે એ તો આપણાથી ખવાય અને શાક વેચનાર વેચનારા પણ આ જમીનની

બહાર ઉગાડવામાં આવેલા બટેકા છે જૈન બટાકા અને જૈન લસણ નામ આપે છે. આ રીતે શાક વેચનારા પણ આપણને ગેરમાર્ગે દોરે છે એટલે આ બટેકા ખવાય કે ન ખવાય એની ચર્ચા ચાલી. કેટલાક સાયન્ટિસ્ટો અને સ્કોલરોના મતે એ ખવાય કે ના ખવાય છેવટે એમણે મારો સંપર્ક કર્યો અને કહ્યું કે આનું તમે માઈક્રોસ્કોપ પરીક્ષણ કરાવો અને એનું જજમેન્ટ આપો કે આ ખવાય કે ના ખવાય. એટલે અમદાવાદથી આ બટેકા નો નમુનો નવરંગપુરા માં રહેતા લલીતભાઈ ચેમ્બુર મોકલ્યો અને અમે ઘાટકોપર મોકલ્યો અને એ બટેકાનું પરીક્ષણ કરવામાં આવ્યું. તમે જોઈ શકશો કે જમીનની ઉપર ઉગેલા બટેકા ના પરીક્ષણમાં પણ સૂક્ષ્મ ત્રસ જીવો નજરે હાલતા ચાલતા જોવા મળ્યા છે. આ રીતે બટાકા જમીનની ઉપર થાય તો પણ એ અનંતકાય હોવાથી ભક્ષ્ય થઈ જતા નથી.

સૌથી મહત્વની વાત છે એટલે કે બટેકાના વેફરની આપણે બુદ્ધિશાળી છીએ, રેશનાલિસ્ટ છીએ એટલે આપણે દલીલ કરીએ છીએ કે જેમ લીલુ આદુ એ અનંત કાય છે એ ન ખવાય પણ એ જ્યારે સુકાઈને સૂંઠ બની જાય છે ત્યારે એ સૂંઠનો આપણે ભરપુર માત્રામાં ઉપયોગ કરીએ છીએ તુજે રીતે આદુ માંથી બનેલી સૂંઠ નો ઉપયોગ થાય તો એ રીતે બટાકા માંથી બનાવેલી જે વેફર છે સુકાઈ ગયેલી એ વેફર નો ઉપયોગ થાય કે ના થાય આ એક બહુ મોટું સવાલ છે. આ વેફર કેવી ખતરનાક છે એ અહીં દિવ્ય ભાસ્કરના એપ્રિલ ૧૭ 2013 કળશ પૂર્તિ ના બીજા પેજ પર આપવામાં આવી છે. બટેકાની વેફર ખાલી બ્રિટન એટલે કે યુ.કેમાં ખાસ વોર્નિંગ આપે છે. બ્રિટનમાં વર્ષે ૯ અબજ પેકેજ બટેકાની ચિપ્સ ખવાઈ જાય છે. મતલબ કે દર ત્રણ મિનિટે એક ટન બટાકાની વેફર ખવાઈ જાય છે. અને ધારો કે તમે દરરોજ એક પેકેટ બટાકાની વેફર ખાતા હો વ તો વર્ષે દહાડે પાંચ પેટ્રોલ લીટર પેટ્રોલ પી જાવ એવું થાય છે. આ બટેકાની વેફર એટલી ખતરનાક છે માત્ર બટેકાની તળેલી મસાલેદાર ચિપ્સ ઓબેસિટી હાયપરટેન્શન ડાયાબિટીસ અને હાર્ડ ડિસીઝ નું જોખમ અને ઘણું વધારી દે છે આ રીતે બટેકા ની વેફર આ ચાર ભયંકર રોગો ઉત્પન્ન કરનાર છે અને આ જે સર્વે કરવામાં આવ્યો છે એ બ્રિટનમાં કરવામાં આવ્યું છે ઇન્ડિયામાં કરવામાં આવ્યો નથી અને બ્રિટનના સાયન્ટિસ્ટોએ કરેલા સર્વેમાં કોઈ જઈ સ્કોલરે કરેલો સર્વે નથી. એટલે આજે સંશોધન અને

સર્વે કરવામાં આવ્યો છે એનું જે પરિણામ બતાવવામાં આવ્યું છે એ કોઈપણ જાતના પક્ષપાત વગર શુદ્ધ સાયન્ટિફિક છે. એટલે બટાકાની વેફર આટલી બધી ખતરનાક છે. જીવ દયા અને જીવ હીંસા ની દ્રષ્ટિએ તો ન જ ખવાય પણ સાથે સાથે આ આ આપણા સ્વાસ્થ્ય માટે પણ આવા ભયંકર ઓબીસીડી એટલે કે શરીર સ્થૂળ થઈ જવું, હાયપર ટેન્શન ડાયાબિટીસ અને હાર્ટ એટેક એનાથી બચવું હોય તો આ બટાકાની વેફરનું સંદંતર ત્યાગ કરવો જોઈએ.

બટેકાની વેફર સુકાઈ ગયા પછી એનું પણ પરીક્ષણ કરવામાં આવ્યું. વેફર નો ભૂકો લઈ એના ઉપર ડિસ્ટીલ વોટર નાખવામાં આવ્યું પછી એનું પરીક્ષણ કરવામાં આવ્યું તો બટાકાની અંદર જેટલા સૂક્ષ્મજીવો દેખાતા હતા એટલા જ જીવો બટાકાની વેફર ની અંદર જોવામાં આવ્યા. ફરક એટલો છે કે એનું માધ્યમ ડ્રાય હોવાથી એને માધ્યમ પૂરેપૂરું મળ્યું નથી એટલે એની મોબિલિટી થોડી ઓછી છે, ગતિશીલતા થોડીક ઓછી છે બાકી જીવોની સંખ્યા લીલા બટાકામાં જેટલા જીવો છે એટલા જ જીવો બટાકાની સૂકી વેફરમાં જોવા મળ્યા છે, હોય છે. આમ લીલા બટાકા અને સૂકીવેફર એ બંનેમાં જીવોની અપેક્ષાએ કોઈ ફેર નથી. બટાકાની વેફર સુકાઈ જાય ત્યારે આ જીવો ઇનએક્ટિવ હોય છે વળી પાછા પાણીમાં ભીંજવવામાં આવે ત્યારે પાછા એ એક્ટિવ બની જાય છે. તો આ રીતે બટાકાની વેફર અને લીલા બટાકા એમાં કશો ફરક નથી, તફાવત નથી એટલા માટે બટાકાની વેફર પણ બટાકાની જેમ જ આપણા માટે અભક્ષ્ય છે.

હવે લસણ એટલે કે ગાર્લિક અને ઓનિયન એટલે કે ડુંગળી. લસણના પરીક્ષણમાં પણ સૂક્ષ્મ ત્રસ જીવો હાલતા ચાલતા જોવા મળ્યા મળે છે. આ બધા જ પરીક્ષણમાં માત્ર ડિસ્ટીલ વોટર સિવાય કશું જ વાપર્યું નથી એટલે મિથાલીન બ્લ્યુ કે મીથાલીન ઓરેન્જ કે આલ્કોહોલ જેવા સ્ટેન બિલકુલ ઉપયોગ કર્યો નથી, ફક્ત શુદ્ધ વસ્તુ જ માઇક્રોસ્કોપ ની નીચે મૂકવામાં આવી છે અને એ જ રીતે એનું પરીક્ષણ કરવામાં આવ્યું છે. ડુંગળીનું પણ પરીક્ષણ કરવામાં આવ્યું એમાં પણ આપણે જોઈ શકીએ છીએ કે હાલતા ચાલતા સૂક્ષ્મ ત્રસજીવો વાઈબ્રેટ થતા જોવા મળે છે અને આમાં જે જીવો ઉપર ફોકસ થાય છે એ જ જીવો દેખાય છે. જે આવતો ફોકસ છે

એ જીવો દેખાતા નથી. જે દેખાય છે એના કરતાં પણ વધુ જીવો એની અંદર છે એટલે આ રીતે ઓનિયન કાંદા કે ડુંગળી અભક્ષ્ય છે . કચ્છના માંડવી તાલુકા ની એક વાડીમાં જમીન બહાર થયેલું લસણ, એના પર પરીક્ષણ કરવામાં આવ્યું. આ એક કલી નું લસણ કહેવામાં આવ્યું છે. આ એક કલીના લસણ ઉપર બે કવચ હોય છે. પહેલું કવચ હાર્ડ હોય છે બીજું કવચ થોડું સોફ્ટ હોય છે. આ બે કવચ ખોલ્યા પછી એમાં એક કલી નું લસણ નીકળે છે જેનું ટેસ્ટિંગ કરવામાં આવ્યું. ત્યારે એમાં પણ સૂક્ષ્મ જીવો ત્રસ જીવો હાલતા ચાલતા જોવા મળ્યા. આ રીતે લસણ જમીનની નીચે થાય કે બહાર થાય અભક્ષ્ય જ છે એમાં કશો જ ભેદ નથી. બંને અનંતકાય જ છે અને બધા જ અનંતકાય ની અંદર સૂક્ષ્મ ત્રસજીવો નજરે જોવામાં આવ્યા છે. અમે પ્રત્યેક વનસ્પતિ કાય નું પરિક્ષણ કરાવ્યું તો એમાં કોઈપણ જાતના ત્રસ જીવો કે બેક્ટેરિયા જોવા મળ્યા નથી. લસણ ને ભલે જૈન નામ આપવામાં આવે તો પણ એ આપણા માટે અભક્ષ્ય જ છે. લસણ અનંતકાય જ રહે છે .

જીંજર એટલે કે આદુ ગ્રીન જીંજર લીલુ આદુ અનંતકાય કહેવાય છે એટલે લીલી હળદર પણ અનંતકાય જ કહેવાય છે અને લીલો કંચુરો એ પણ અનંતકાય જ છે આ ત્રણેને અતિચાર ની અંદર અનંત કાયની અંદર મૂકવામાં આવ્યા છે. આપણે ત્યાં અનંતકાય પર બધાં ભાર મુકે છે પણ અભક્ષ્ય પદાર્થ પણ કોઈ નિષેધ કરતું નથી. શ્રાવકોના 12વ્રતોમાં સાતમો ભોગોપ ભોગ વીરમણ વ્રત છે. એમાં 22 પ્રકારના અભક્ષ્ય અને ૩૨ પ્રકારના અનંત કાય એમ અલગ અલગ વસ્તુઓ બતાવવામાં આવી છે. તે અભક્ષ્ય તે આપણા માટે હંમેશા માટે અભક્ષ્ય જ છે. અનંતકાયનો જેવો નિષેધ છે એવો જ અપક્ષે પદાર્થોનો પણ નિષેધ છે એનો પણ એટલો જ નિષેધ છે પણ હકીકત એ છે કે પહેલાંના જમાનામાં બહારની ચીજો બહુ ઓછી આવતી હતી, મોટાભાગની બધી જ રસોઈ ની ચીજો ઘરમાં બનાવવામાં આવતી હતી જ્યારે અત્યારે ઘરે બહુ ઓછું બનાવવામાં આવે છે અને બહારથી ઘણું બધું વહેંચાતું લાવવામાં આવે છે. માટે હવે અભક્ષ્ય પદાર્થોની સંખ્યા વધી જવા પામી છે જ્યારે પહેલાના જમાનામાં અભક્ષ્ય પદાર્થની સંખ્યા બહુ ઓછી હતી એટલે એની સંખ્યા પણ બહુ ઓછી હતી, નિષેધ પણ બહુ ઓછો હતો. અને અત્યારે અભક્ષ્યપદાર્થની સંખ્યા વધારે થઈ ગઈ છે એટલા માટે આપણે

અભક્ષે પદાર્થોનો પણ અનંતકાયની માફક સંપૂર્ણ પણે નિષેધ કરવો આવશ્યક છે. આદુનું પરીક્ષણ કરતા ની અંદર પ્રત્યક્ષ જીવો હાલતા ચાલતા જોઈ શકાય છે માટે લીલું આદુ અભક્ષ્ય છે.

હવે આદુની સાથે સૂંઠ ની વાત કરીએ તો સુકી વેફર ન ખવાય તો આ સૂંઠ કેમ ખવાય હવે જ્યાં સુધી આનું પરીક્ષણ ના કરવામાં આવ્યું હતું ત્યાં સુધી અમારા ગુરુદેવ એના ભક્ષણ માટે ત્રણ કારણો આપતા હતા. પહેલું કારણ એ કે સૂંઠ ઔષધ છે એ ખોરાક નથી શુંઠ ખાઈ ખાઈને આખા દિવસમાં અડધી ચમચી કે એક ચમચી ખવાય છે એથી વધુ સૂંઠ ખવાય નહીં. હળદર પણ જો ખવાય તો આખા દિવસની અંદર રસોઈ ની અંદર જે ખવાતી હોય એ જ ખવાય છે અથવા તો કોઈને ટોન્સિલ વિગેરે થયું હોય તો હળદર અને સાકર ફાકે તો એ અડધી ચમચી જેટલી ખાય છે. એટલે હળદર અને સૂંઠ એ બે વસ્તુ છે ને ખોરાક નથી, પણ ઔષધ તરીકે ઉપયોગમાં લેવામાં આવે છે. અને બીજું કે આચીર્ણ નહોતા એટલે કે પૂર્વે ના મહાપુરુષોએ એવા પહેલા વાપરેલા હતા હતા. એનું દ્રષ્ટાંત છે વજ્ર સ્વામી. તેઓ પૂર્વધર મહાત્મા હતા અને સાડા ત્રણ વર્ષની ઉંમરની અંદર અગ્યારે અંગ બની ગયેલા હતા. એમને કફનો વ્યાધિ થયો ત્યારે એમણે ઔષધી તરીકે ઉપયોગ કર્યો હતો. સૂંઠ નો ગાંગડો એમણે કામ ઉપર ભરાવેલો કાન ઉપર ભરાવેલો અને મોટી ઉંમરના કારણે આમ તો પૂર્વધર મહાત્મા હોય એટલે એમને વિસ્મરણ ક્યારેય ન થાય પણ એ દિવસે એમને વિસ્મરણ થઈ ગયું. સૂંઠ નો ગાંગડો વાપરવાનો રહી ગયો અને સાંજના પ્રતિક્રમણ વખતે મુહૂપતી ભરાવતા એ સૂંઠનો ગાંગડો નીચે પડ્યો એટલે એમને ખ્યાલ આવ્યો કે આજે મારે આ વિસ્મરણ થઈ ગયું છે, ભૂલી ગયો અને એ વિસ્મરણથી એમને લાગ્યું કે હવે એમનું આયુષ્ય અલ્પ બાકી રહ્યું છે. આ બધા પણ એક જાતના સંકેત હોય છે. એ સૂંઠનો ઉપયોગ વજ્ર સ્વામી એ પણ કરેલો હતો એટલે પૂર્વના મહાપુરુષો એ પણ સૂંઠનો ઉપયોગ કર્યો હતો, આચરણ કર્યું હતું. ત્રીજું કારણ અમારા ગુરુ ભગવાન તે બતાવ્યું કે બટાકાની વેફર તળવી હોય તો તો એને સમારીને સુકવવી પડે જ્યારે સૂંઠ છે. આદુ છે એમને એમ તડકે મૂકો તો ખુલ્લી રાખો તો પણ સુકાઈ જાય છે

એટલે કે એને સુકવવા માટે સમારવાની જરૂર પડતી નથી. જો બટાકાને તમે તડકે એમને એમ આખો મુકો તો એ કોહવાઈ જાય છે પણ એ સુકાતો નથી. એટલે આ રીતે બટાકા વેફર કરવા માટે ચિપ્સ બનાવીને એનો ઘાત કરવામાં આવે છે, બટાકાના જીવનો ઘાત કરવામાં આવે છે આ ત્રણ કારણ બતાવવામાં આવ્યા હતા.

હવે જ્યારે માઇક્રોસ્કોપિંગ ટેસ્ટિંગ કરી લીધું છે ત્યારે બટાકાની વેફર ની અંદર સંપૂર્ણપણે જીવો દેખાય છે એટલા માટે એ અભક્ષ્ય જ છે. સૂંઠ ની અંદર પ્રેક્ટિકલ ટેસ્ટિંગમાં જોઈ શકીએ છીએ કે ફ્રોટો વિડીયો હોવા છતાં સ્ટીલ ફ્રોટોગ્રાફ લાગે છે કારણ કે એમાં જ કશું જ હલનચલન કરતું જોવા મળ્યું નથી. આ રીતે સૂંઠ નો પાવડર છે એ સંપૂર્ણપણે જીવાણુ મુક્ત, બેક્ટેરિયા મુક્ત છે એમાં કોઈ પણ પ્રકારના ત્રસ જીવો નથી. આ રીતે શુદ્ધ પાવડર છે ભક્ષ્ય છે અને ઔષધ તરીકે લેવામાં કશો જ વાંધો નથી.

જેમ લીલું આદુ અને લીલી હળદર અનંતકાય છે અને સૂંઠ ભક્ષ્ય છે. લીલી હળદરનું પરીક્ષણ કરતા એ અમને મળી નહીં પણ લીલી હળદર પણ અનંતકાય છે એની સામે સૂકી હળદર જીવાણુ મુક્ત છે. હળદરના પરીક્ષણમાં સૂક્ષ્મ તરફ જેવો બિલકુલ દેખાતા નથી. આ રીતે હળદર અને સૂંઠમાં બંનેમાં કોઈપણ પ્રકારના સૂક્ષ્મ જીવો જોવા મળતા નથી. ઘણા સાયન્ટિસ્ટો, સાધુ ભગવંતો, આચાર્ય ભગવંતો અને ગૃહસ્થોના મનમાં એક ગેરસમજ પેદા થયેલી હોય છે કે બેક્ટેરિયા તો બધી જ વનસ્પતિમાં હોય છે. કોઈપણ વનસ્પતિ બેક્ટેરિયા મુક્ત હોય નહીં આવી એક ગેરસમજ હોય છે હોય છે. અહીં આપણે જોઈ શકીએ છીએ કે કેટલીક વનસ્પતિ ની અંદર કોઈપણ જાતના જીવાણુ કે બેક્ટેરિયા જોવા મળ્યા નથી.

બીજા શાકભાજીનું કરેલું પરીક્ષણ પણ હવે આપણે જોઈએ અનંતકાય તરીકે કંદ જે પર્પલ કલરનું આવે છે જેને બીટ કહેવામાં આવતું હોય. આ એક જાતનું કંદમૂળ છે. તમે જોઈ શકશો કરતાં પણ એની અંદર મોટા મોટા જીવો બટેકામાં દેખાતા હતા એવા જ જીવો છે. સાથે બીજા સૂક્ષ્મ જીવો હાલતા ચાલતા જોવા મળ્યા છે. એટલા માટે પર્પલ કલરના જે કંદ છે એ પણ

અનંતકાય છે. એનો સંપૂર્ણપણે નિષેધ કરવામાં આવ્યો છે. કેરેટ એટલે કે ગાજર શિયાળાની સીઝનમાં ઘણા બધા જૈન નો પણ ગાજરનો રસ પીતા હોય અથવા તો ગાજરનો હલવો ખાતા હોય. ગાજર એ કંદમૂળ છે અનંતકાય છે એમાં ઘણા સૂક્ષ્મ ત્રસ જીવો છે. એનું પરીક્ષણ કરવામાં આવ્યું. અનંતકાય જીવો તો દેખાતા જ નથી પણ આ જીવોની રક્ષા કરવા માટે પણ અનંતકાયનો હંમેશા માટે ત્યાગ કરવો આવશ્યક છે. માઈક્રોસ્કોપિંગમાં ઘણા સૂક્ષ્મ જીવો હાલતા ચાલતા જોવા મળ્યા છે એટલે ગાજર આપણા માટે અભક્ષ્ય છે. ઘણાને એવું હોય છે કે ગાજર તો હિમોગ્લોબિન માટે બહુ સારું કહેવાય પણ દરેક વસ્તુના ઓપ્શન હોય છે. મેથીના દાણા સો જેટલા બીજા મેડિસિન માટે ઉપયોગ થશે. લસણની જગ્યાએ પણ મેથી નો ઉપયોગ કરી શકાય છે. લસણ હાર્ટ અટેક માટે સારું એમ કહેવામાં આવે છે તો મેથી પણ હાર્ટ માટે સારામાં સારી વસ્તુ છે અને હિમોગ્લોબિન માટે પણ સારામાં સારી છે. એટલે ગાજર ના ઓપ્શન ની અંદર આપણે મેથીના દાણા લઈ શકાય છે.

મૂળાને પંચાંગ અભક્ષ્ય કહેવામાં આવે છે, પંચાંગ અનંતકાય કહેવામાં આવ્યા છે. સામાન્ય રીતે આ વનસ્પતિ ની અંદર ઘનમૂળ છે એ જમીન કંદ છે એની નીચેનો ભાગ છે એને જ અભક્ષ્ય કહેવામાં આવ્યું છે એને જ અનંતકાય કહેવામાં આવ્યું છે. પણ મૂળા માટે પંચાંગ અનંતકાય કહેવામાં આવ્યું છે મૂળા મુળા ની દાંડી એના પાંદડા કે ભાજી, ફૂલ અને મૂળાની મોગરી આ પાંચે અંગો અનંતકાય છે એટલે મૂળાનું આપણે ત્યાં સંપૂર્ણપણે નિષેધ કરવામાં આવેલ છે. મૂળાના ત્રણ અંગોનું પરીક્ષણ કરવામાં આવ્યું મૂળામાં હાલતા ચાલતા સૂક્ષ્મ ત્રસ જીવો જોવા મળ્યા છે. પાલક ની ભાજીમાં પણ સૂક્ષ્મ જીવો જોવા મળ્યા છે. ઘણા શિયાળાની અંદર પાલકની ભાજી ખાતા હોય છે. એમાં પણ સૂક્ષ્મ ત્રસ જીવો જોવા મળ્યા છે. પાલકની દાંડી ની અંદર પણ સૂક્ષ્મ જીવો જોવા મળ્યા છે. આ રીતે પાલકની દાંડી પણ અભક્ષ્ય છે, અનંતકાય છે. એલોવેરા એટલે કે કુવારપાટુ એ પણ અનંતકાયની ની કક્ષામાં આવે છે. એના પરીક્ષણમાં એનો રસ લેવામાં આવ્યો એનું પરીક્ષણ કરતા એમાં પણ સૂક્ષ્મ જીવો ઘણા બધા હાલતા ચાલતા જોવા મળ્યા. દૂધી- કમ્પેરેટીવ સ્ટડી કરવા માટે આ દુધીનો પરીક્ષણ કરવામાં આવ્યું. ઘણા કહે છે કે જે વસ્તુ નથી વાપરતા એનું ટેસ્ટીંગ કર્યું તો જે વાપરીએ છીએ એનું

ટેસ્ટિંગ પણ કરવું જોઈએ એવું ઘણાનું કહ્યું છે એટલે દૂધી આપણે ત્યાં સૌથી વધુ પ્રમાણમાં વપરાય છે એટલે એનું પણ ટેસ્ટિંગ કરવામાં આવ્યું. દૂધીમા કોઈપણ પ્રકારના જીવાણુ જોવા મળતા નથી એટલે દૂધી એ સંપૂર્ણપણે ભક્ષ્ય છે. ટીંડોળા- એનું પણ પરીક્ષણ કરવામાં આવ્યું એમાં પણ કોઈપણ જાતના જીવાણુ જોવા મળશે નહીં એટલે એ સંપૂર્ણપણે ભક્ષ્ય છે.

